

Dr.med. Valters Būlers
PAR CILVĒKA ATTĪSTĪBAS PAREIZO TEMPU. RETARDĀCIJA UN
AKCELERĀCIJA.

Lielākā daļa mūsdienu socioloģijas, pedagoģijas un medicīnas problēmu rodas no tā, ka šajā jomā strādājošiem cilvēkiem ir nepietiekams priekšstats par to, kas īsti ir cilvēks, jo dabaszinātnei līdz šim nav izdevies izdibināt un noformulēt būtiskas atšķirības starp dzīvnieku un cilvēku. Tas izdosies tikai tad, kad zinātne lietpratīgi izplatīs savas pētniecības metodes arī uz garīgo sfēru, kā to dara Rūdolfs Šteiners savā garazinātnē. Taisnā stāja, valodas dāvana un vislielākais attiecībā pret ķermeņa masu smadzeņu svārs, kas, izpilda Es nesēja funkciju, padara cilvēku par individualitāti un līdz ar to paceļ viņu pāri visai pārējai radībai. Šis garīgais elements pats par sevi ārēji nav tverams un jo mazāk mērāms vai sverams. Un tomēr nākotnē der arvien konkrētāk izpētīt šo garīgo elementu cilvēkā kā viņa būtnes galveno principu un līdz pat vismalkākajiem fizioloģiskiem procesiem izsekot, kā tas iestrādājas viņa miesā jeb iemiesojas. Tikai tad arī augstāk minētās cilvēka veidošanās procesa atšķirības no dzīvnieka veidošanās procesa būs saredzamas pareizā gaismā.

Šie pētījumi var apgaismot arī vienu mīklu, ko modernā antropoloģija vēl nav atrisinājusi, proti, stipri palēnināto cilvēka attīstības tempu, kas tiek apzīmēts kā retardācija (aizkavēšanās, atpalikšana). Tas fakts, ka cilvēka organismam, lai sasniegtu pilnīgu briedumu, normālas attīstības gadījumā ir nepieciešams vairāk kā divdesmit gadu, salīdzinot ar visu zīdītājdzīvnieku pasauli, izskatās vienreizēji un pat absurdi. Piemēram, jaundzimušā cilvēkbērna svārs tikai pēc pieciem mēnešiem pieaug divkārt, teļa svārs dubultojas jau pēc 47 dienām un trusēna - jau pēc sešām dienām! Pat cilvēkam līdzīgie pērtiķi nevar atļauties veltīt pastāvīgo zobu veidošanai vairākus gadus un arī pēc tam vēl gadiem ilgi nesasniedz pilnīgu briedumu. Šajā un dažos citos fenomenos - tādā, kā dzīvnieciskā apspalvojuma trūkums, - holandiešu anatoms Bolks ir saskatījis "cilvēka tapšanas" cēloni, kas, viņaprāt, esot saistīts ar iekšējas sekrēcijas dziedzeru funkcionāliem traucējumiem. Taču īstenībā šis it kā negatīvais fakts ir izšķirošs dabas paņēmiens, lai paceltu cilvēku pāri dzīvnieciskai attīstības pakāpei, kurai ir raksturīga atsevišķu dzīvnieku piederība kādai grupas vai sugas dvēselei, un ievest viņu tādā dabas valstībā, kurā katra atsevišķa būtne ir suga pati par sevi, t.i., indivīds. Līdz ar to pasaules radīšanas process sasniedz visaugstāko pakāpi.

Retardācija ir saistīta arī ar dažādiem citiem aiztures fenomeniem, piem., ar to, ka tiek aizturēta ragu, garo nagu, astes un ilkņu veidošanās, kas piemīt daudzveidīgajām, noteiktā attīstības pakāpē sastingušajām dzīvnieku formām. Visu šo dabas pasākumu jēga un mērķis ir padarīt cilvēku jaunāku. Ar to saistīta ilgāka atvērtība kosmosa un apkārtējās vides ietekmei, kā arī paša organizācijas struktūru plastiskums ļauj cilvēk-būtnei noteiktā brīdī uzņemt sevi Es kā patstāvīgu locekli.

Mīklainais cilvēka neseidzīgums, kā rezultātā cilvēkbērna ķermeņa attīstība stipri atpaliek no dzīvnieku mazuļa attīstības, tas, ka viņš paliek nesalīdzināmi ilgāku laiku relatīvi bezpalīdzīgs "ciņā par eksistenci", ir lēnās entelehijas (dvēseles) iestrādāšanās izpausme vecāku iedzimtības plūsmas sniegtajā bioloģiskajā sagatavē. Lai Es varētu iestrādāties cilvēka organizācijā, ir nepieciešams, lai tā paliktu atvērta attīstībai vēl arī pēc agrīnās bērnības iztecēšanas. Tikai tādējādi viņa veidols var pakāpeniski kļūt par individualitātes attēlu.

Mūsu priekšā ir kāds fundamentāls fenomens, kas stāv pāri visiem miesas un dvēseles attīstības procesiem un nosaka to gaitu. Pēc tā ir vērtējama visu pedagoģiski izglītojošo un ārstējošo pasākumu kvalitāte un pareizība. Piemēram, māte, kas, lietojot mākslīgos piena preparātus ar vitamīnu, biokatalizatoru un gaļas piedevām, divreiz ātrāk dubulto bērna svaru, nekā to ir paredzējusi daba, nerīkojas visai gudri. Viņa ļauj sevi maldināt sava pārbarotā zīdaiņa izskatam, kurš "vai plīst no veselības", taču viņa neņem vērā to, ka pārāk intensīva vielmaiņas stimulēšana agrīnā bērnībā noved pie tā, ka vēlāk viņa dzīvības spēki pārāk ātri izlietojas un cilvēks priekšlaicīgi noveco. Acīmredzot viņa nekad nav padomājusi par to, kādēļ cilvēciskais mātes piens satur vismazāk olbaltumvielu, salīdzinot ar dzīvnieku pienu, proti, 1,6%, kamēr trušu mātes piens satur 10,4%!

Šo pašu imeslu dēļ antroposofiski orientētie ārsti jau pirms vairākiem gadiem ir brīdinājuši par vigantola lietošanas sekām. Pamazām viņiem pievienojās arī oficiālās pediatrijas pārstāvji. Prof. Boirena publicētie sekciju rezultāti parādīja, ka bērniem, kuriem tika dots D-vitamīns, neievērojot viņu individuālās vajadzības, ir pārāgri pārkalpojušies asinsvadi un sirds vārstuļi. Šie fakti ir visai daiļrunīgi, taču šādi ekstremāli gadījumi būtu jāvērtē kā brīdinājums vēl tūkstošiem citu, uzreiz nepierādāmu traucējumu, kuri, starp citu, izpaužas nosliecē uz pārāgro aterosklerozi vēlākajos dzīves gados ar visām ļaunām blakusparādībām.

Visi mūsu tuvredzīgie pasākumi, kas tiecas pēc tūlītējiem rezultātiem, atgādina taustišanos tumsā, jo mēs neņemam vērā tās biogrāfiskās kopsakarības, kurās mēs tādējādi, gribot vai negribot, iejaucamies.

Mēs līdzināties cilvēkam, kas vēro šūpuļdēļa kustības, bet redz tikai vienu tā pusi, kamēr otru aizsedz krūmi. Viņš var sev iestāstīt, ka dēļa kustība viduspunktā, ko viņš uzskata par tā otru galu, nonāk miera stāvoklī, taču īstenībā katram viena dēļa gala uzlidojumam neizbēgami atbilst tā otra gala nolaišanās un otrādi. Tāpat ar katru savu pasākumu, kas attiecas uz bērna organismu, mēs ne tikai ietekmējam tā pašreizējo stāvokli, bet reizē iejaucāmies arī kādā laika organismā, kas darbojas pēc svārsta likuma, tā ka katrs vilnis, uzsists bērnībā, izraisa pretvilni atbilstošā laika posmā otrajā dzīves pusē.

Īstenībā mūsu organisma veselīga dzīve tiek regulēta tādējādi, ka katrā dzīves posmā starp fizioloģiskiem procesiem tiek uzturēts līdzsvara stāvoklis, kas arvien no jauna sakārto nemitīgi mainīgās un atjaunojošās savstarpējās orgānu un norišu attiecības. Un šī līdzsvara stāvokļa augstākais likums ir līdzsvars starp mūsu organiski miesisko un dvēseliski garīgo dabu. Šo noslēpumu var pārdzīvot ikviens, pievērsoties miega un nomoda dzīves ritmam. Taču bez tā pastāv vēl līdzsvars starp nemitīgi notiekošiem uzbūves, atjaunošanas procesiem un noārdīšanas, novecošanas procesiem. Kad cilvēka garīgā būtne sāk piedalīties embrionālos procesos, kā arī vēlāk - ēšanas, asins veidošanas, augšanas un formējošos procesos, tātad, iegremdējoties organiskās dabas dzelmēs, tā aizmirst savu garīgo izcelsmi. Lai nonāktu pie sevis (pie pašapziņas) kā pie iemiesotās Zemes būtnes, tai zināmā mērā jāapslāpē, jānomierina vai arī jāaptur organiskie procesi. Tikai tādējādi tā var relatīvi no tiem atbrīvoties un kā pati sevi apzinoša Es-būtne nostāties pretī apkārtējai pasaulei un paša ķermenim. Šī dzīvības procesu apslāpēšana notiek galvenokārt maņu, nervu un smadzeņu procesos, kas pastāvīgi nodarbojas ar noārdīšanu, ar uzbūvētā nojaukšanu, kā arī kaulu veidošanas procesos. Tieši tādēļ pastāvīgo zobu izlaušanās ir jāuzskata par izšķirošu soli inkarnācijas procesā. To parādīšanās nozīmē, ka būvējošie spēki ir atbrīvojušies no uzdevuma veidot un sacietināt cilvēka miesiskos orgānus un struktūras un nonāk arvien modrāka bērna Es rīcībā kā atmiņas un domāšanas spēki. Tādēļ bērna fizioloģiskā gatavība skolai tiek dokumentēta ar zobu maiņu.

Ar audzināšanas un medicīnas pasākumiem mēs iejaucāmies šajā smalkajā miesiski dvēselisko procesu mijiedarbībā, kas norisinās bērna organismā vienmēr no divām pusēm. Tādēļ minētais vigantols paveic ne tikai priekšlaicīgu vai pārmērīgu miesisko orgānu sacietināšanu, bet arī, raugoties uz dvēseli, tas paātrina bērna pamošanos un padara viņu par "gudru vecīti". Starp citu, paaugstinātas temperatūras, kas ir dabas dziedinošais līdzeklis, nosīšana draud ar gribas novājināšanu, jo mūsu Es kā gribas būtne fizioloģiski ir noenkurots un darbojas siltuma procesos.

Bez šaubām, var panākt, lai bērns priekšlaicīgi iemācās lasīt un rakstīt, jo bērna organisms ir tik ārkārtīgi elastīgs, ka pakļaujas jebkādi ietekmei, arī mēģinājumiem paātrināt vai palēnināt viņa attīstību vienā vai otrā jomā. Jebkura pāragrās apziņas pamodināšanas iespēja balstās uz nervu sistēmas noārdīšanas procesiem un fiziosomātiski nozīmē vienlaikus krasu dvēseliski garīgā elementa izraušanu no kopējās organizācijas un ir saistīta ar vissmalkākajiem sacietēšanas un novecošanas procesiem. Pateicoties bagātām dzīvības spēku rezervēm bērna organismā, pavīršs vērotājs uzreiz var nepamanīt šīs sekas. Tikai bērns, kuram jau bez tā ir novājināts organisms, agrāk vai vēlāk reaģēs uz šiem pasākumiem ar nervozitāti, galvassāpēm, ēstgribas trūkumu un mazasinību. Šeit izšķirošs ir arī jautājums, kā šī bērna organisma aplaupīšana (izpostīšana) ietekmē viņa otro dzīves pusi. Mēs zinām, ka, piemēram, mehāniskas rotaļlietas bērna rokās pirmās septiņgades laikā ne vien ierobežo viņa fantāzijas attīstību, bet arī veicina noslieci uz cukurslimību vēlākajā vecumā.

Beigās gribas norādīt vēl uz akcelerāciju, kas ir kļuvusi par visai svarīgu un arvien vairāk izplatītu parādību mūsu civilizētajā pasaulē. Ar to saistīts indivīda svara un auguma pieaugums, taču, pirmām kārtām, pāragrais dzimumbriedums ar visu tā problemātiku ir visai uztraucošs fenomens, jo jebkāda cilvēka brieduma procesa paātrināšana draud novājināt viņa Es attīstību un korumpēt ķermeni, kura uzdevums ir izveidoties par radoša un brīva gara instrumentu. Steidzinot cilvēkbērna attīstību, mēs noteiktā ziņā tuvinām viņu dzīvniekam. Tā kā mēs neprotam saskatīt pat jau pilnā sparā notiekošās akcelerācijas cēloņus, kas, bez šaubām, jāaplūko kā mūsu civilizācijas produkts, tad no medicīnas puses ir visai nopietni jābrīdina vēl no papildus, t.i., mākslīgas, attīstības procesu paātrināšanas tendencēm. Mums jāiemācās godbijība pret mūžīgo gaismu cilvēkā, kas no bezgalības un pārlaicības sfērām iestrādājas telpā un laikā un kurai, lai sasniegtu savu pilnīgu briedumu uz Zemes, ir nepieciešams laiks. Tas lai ir mūsu augstākais likums.